

generelt. Jeg har i de forløbne Dage forsøgt at faa et Overblik over, hvad man egentlig har ment om dette Spørgsmaal i Tidens Løb. Den Mening, som holder paa, at jo lavere Lønninger der er, desto billigere bliver Arbejdet, desto mere bliver der produceret, fordi der skal slides saa meget haardere, for at man overhovedet kan eksistere, har været fuldt ud gængs og accepteret det syttende Aarhundrede igennem op til henimod Midten af det attende. Men fra det Øjeblik svinger det. Jeg kunde nævne en hel Række Forfattere, som er velkendte for Nationaløkonomer, men det skal jeg ikke spille Tiden med. De vil tror mig, naar jeg siger, at saadan er det.

Kommer vi op til Adam Smith, som i mange Henseender danner en Højdekote, staar han paa den anden Side. Han hævder, at jo højere Arbejds lønnen er, desto større er Produktionen. Og han slutter sig navnlig til nogle rent praktiske Udarbejdelser, som er gjort af en Skatteopkræver i Rouen, som havde den Opgave at føre Tilsyn med de store Uld-, Linned- og Silkevæverier, der var paa den Egn, og som fra Dag til Dag i Løbet af en 30 Aar har opnoteret Produktionens Forhold til Lønningerne og hele Tiden igennem har disse rent praktiske Erfaringer godtgjort, at med gode Lønninger stiger Produktionen, og at det modsatte er Tilfældet med daarlige.

I 30erne og 40erne af forrige Aarhundrede vinder denne sidste Forestilling efterhaanden Indpas i Teorien, og jeg kan her nævne to engelske Teoretikere, som absolut i øvrigt maa betegnes som Arbejdsgivernes Nationaløkonomer: Mac Culloch og Senior, som begge slutter sig til den Opfattelse — jeg vil ikke spille Tiden med at citere, uagtet jeg har Citater af dem med, jeg vil se at komme igennem hurtigst muligt —. Og dette kunde fortsættes. Jeg erindrer f. Eks. for Tysklands Vedkommende om Grundlæggeren af den preussiske Statistik, Hoffmann, jeg kunde erindre om en anden højt anset tysk Økonom, Roscher; begge to stod de paa dette Standpunkt: en høj Lønning, vel situerede Arbejdere, det betyder en høj Produktion.

For Nutidens Vedkommende kunde jeg nævne Weber og v. Schultze-Grävenitz, der ligeledes staar paa det samme Standpunkt. Men der er navnlig eet Værk, jeg vil drage frem, fordi jeg synes, det har en ganske særlig Betydning, et Værk af den engelske Ingeniør Brassey. Denne Mand var ved Midten af forrige Aarhundrede sikkert Verdens største Jernbaneentreprenør; han har anlagt Jernbaner i alle Zoner, i alle

Verdensdele og i mange Lande, og under disse Anlæg har han ført Dagbøger, i hvilke han meget nøjagtigt har optegnet Arbejds lønnen, hvad Arbejdets Udførelse kostede, og hvordan det stillede sig i Forhold til Prisen for det færdige Produkt.

Hans Søn, den nuværende Lord Brassey, overtog Faderens store Forretning og førte den videre. Han førte ogsaa hans Dagbøger videre, han har udgivet det hele i flere Bøger, og i et af disse Værker erklærer han, at mange og store Indflydelser gør, at han i Arbejderspørgsmaal som Helhed er nødt til at stille sig paa Arbejdsgivernes Side. Men saa meget desto større Vægt har naturligvis de Resultater, hans rent praktiske, ud af Livet tagne Optegnelser kommer til, dette nemlig; at Prisen paa Arbejdet har praktisk talt overalt været den samme, enten der saa blev betalt høje Lønninger eller lave, fordi Arbejdsintensiteten altid har staaet i Forhold til Lønnen.

Nu drejer dette sig jo formodentlig i Hovedsagen om Jordarbejder, og med Hensyn til dem stiller Forholdet sig vel nok noget anderledes end ved Industriarbejde f. Eks.; det er vist mere lige til ved Jordarbejde end ved Industriarbejde. Men jeg vil dog anføre en engelsk Handelsministers Ord, udtalte i selve Kammeret og af en Mand, som havde Fabrikker baade i England og i Sachsen. Han siger følgende bemærkelsesværdige Sætning: „Det er de fremmede Nationers lange Arbejdsdag, der beskytter os imod Konkurrence.“ Det var i 1892.

Tager vi Resultatet, som en Mand, der har undersøgt det hele Forhold, og som har nedlagt det i en Studie, jeg for nogle Aar siden oversatte, som findes oppe i Biblioteket her, og som jeg vil anbefale de Herrer at læse, Brentano, saa sammenfatter han sin Opfattelse saaledes: „Om Arbejdet er rustet med alle tekniske Forbedringer og Opfindelser eller ikke, om Arbejderne er vel holdte og ernærede eller underbetalte og overarbejdede — det er det, der afgør Vædekampen“.

Heri tror jeg, han har Ret. Han har Ret, det er jeg fuldkommen sikker paa, i hvert Fald med Hensyn til alle Masseforbrugsartikler, alt, hvad der kan fremstilles i Masse; der nærer jeg ikke Skygge af Tvivl om, at de Linier, jeg nylig citerede, siger det rigtige. Med andre Ord, vi faar det hele Problem flyttet over fra Lønspørgsmaalet til det tekniske Spørgsmaal. Det er min Overbevisning f. Eks., at det tekniske Spørgsmaal spillede den afgørende Rolle i den store engelske Kulstrikke, og jeg selv tror, at det er den tekniske Side af Sagen,